

TL 2076 Sibirya'nın Etnik ve Sosyal Yapısı

Öğretim Üyesi: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Can Teziç

3. Hafta

Hazırlık soruları:

- **Mançu-Tunguz kökenli gruplarda dil ve grup aidiyeti arasındaki ilişkiyi tartışınız?**
- **Mançu- Tunguz Kökenli gruplarda yerleşim bölgeleri ve grup aidiyeti arasındaki ilişkiyi tartışınız?**
- **Mançu-Tunguz kökenli gruplarda etnik aidiyetlerin oluşumunda coğrafi dinamiklerin rolü nedir? coğrafi dinamiklerin rolü nedir?**

Amur Bölgesinde Aidiyetlerin Oluşumu ve Etnik Faktörler

Bölgedeki soy gruplarına grup aidiyetlerinin kazanılması açısından baktığımızda özellikle karışık gruplarda doğan çocukların çoğunluğun konuştuğu dili hemen öğrendikleri görülmüştür. Bunun yanında çoğunluk tarafından benimsenen grup bilincinin de bu gruplar içerisinde doğan yeni nesillerce içselleştirildiği yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır.

Bölgedeki soy gruplarının karışarak yeni etnik sistemler oluşması yerleşim temelli olmaktadır. Yani eski yerleşim birimlerinin terk edilerek yeni yerleşim birimlerinin kurulması yukarıda bahsedilen yeni etnik sistemlerinde kurulmasına zemin hazırladığı gibi yeni aidiyetlerin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Tarihsel olarak bölgede pek çok yeni yerleşim yeri kurulurken eski yerleşim yerlerinin de boşaldığını görmekteyiz. 19. yüzyılın ortalarında yapılan nüfus sayımlarını incelersek bölgedeki yerleşim birimlerinin dinamik yapısı da karşımıza çıkmış olacaktır.

1860 ile 1869 yılları arasında Nanay yerleşim birimleri üzerinde yapılan tespitlere göre on altı yerleşim birimi yok olurken on yeni yerleşim birimi ortaya çıkmıştır. Yeni yerleşim birimleri oluşurken bölgedeki Nanaylar yirmi dört farklı yerleşim biriminde farklı gruplar ile karışmıştır. Bunun yanında 1860 ile 1894 yılları arasında benzer değişimler yaşanmıştır. Bu değişim gerek Tunguz dilli gruplar içerisinde bir nüfus karışımına yol açtığı gibi Paleo-Asyat kökenli komşu Nivhiler ile de nüfusun karışmasına yol açmıştır. Örnek olarak şu sayılar verilebilir: 1894 yılında kırk üç Nivhi yerleşim birimi sayılmıştır. Bu sayı 1860 verileri ile karşılaştırıldığında pek çok yeni yerleşim biriminin ortaya çıktığı görülmektedir. Benzer şekilde 1894 yılında yüz on iki yeni Nanay yerleşim birimi ortaya çıkarken otuz dört yerleşim birimi de yok olmuştur. Ulçi yerleşim birimleri ise benzer değişimlere uğramıştır. 1894 yılı kayıtlarına göre, Ulçiler bölgede otuz iki yerleşim biriminde yaşamaktadır. Bu sayı 1860 verileri ile karşılaştırıldığında yeni yerleşim birimlerinin ortaya çıktığı gibi eski yerleşim birimlerinin de yok olduğu görülmektedir. Bu karışım sonucunda 19. yüzyılın ikinci yarından sonra Ulçi ve Nanaylar arasındaki sınır oldukça karışık bir hal alırken benzer şekilde Nivhi ve Ulçi yerleşim birimlerinin de heterojen bir yapıya kavuştuğu gözlemlenmektedir.

Yukarıda örnekler ile detaylandırmaya çalıştığımız yerleşim birimlerinin yok olup yenilerinin ortaya çıkmasındaki en önemli nedenler daha öncede belirtildiği üzere bölgede yaşanan salgın (çiçek hastalığı) veya sel gibi doğal afetler sonucunda meydana gelen göç hareketleridir. Bölgede ticaretin başlaması da yer değiştirme ve karışık grupların oluşmasında bir diğer önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Ulçilerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde düzenli olarak yapılan yıllık fuarlar bölgeye farklı etnik gruplardan tüccarların gelmelerine yol açmaktadır. Bölgenin zengin oluşu ve yıllık yapılan fuarlar Amur nehrinin Yukarı kesimlerinden de nüfus çekmektedir. Bu nüfus hareketliliği de bölgedeki yeni yerleşimlerin ve beraberinde aidiyetlerin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Kaynak:

Teziç, M.C. (2019) Aşağı Amur Bölgesindeki Soy Gruplarında Etnogenez Süreçler. Modern Türklük Araştırmaları. Cilt 16. Sayı.3, s 495-512.